

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «КОХАННЯ»

У статті проаналізовано мовні засоби вираження концепту «КОХАННЯ», вивчено лексико-стилістичні особливості його репрезентації у мовленні персонажів роману Джоджо Мойєс «До зустрічі з тобою»; порушено питання особливостей мовленнєвої діяльності чоловіків та жінок. Визначено ознаки, що характеризують різностатеве мовлення.

Ключові слова: *концепт «КОХАННЯ», ядро концепту, гендер, мовна картина, мовленнєва комунікація.*

Сьогодні все більш поширеним у світі є гендерний підхід до аналізу соціальних проблем. Гендерна тематика є поширеною та популярною у дослідженнях науковців як з-за кордону, так і в Україні. Актуальним є дослідження гендерних особливостей використання мовних засобів для вираження концепту «КОХАННЯ», адже сьогодні цей концепт не є достатньо глибоко досліджений, особливо в контексті гендерних особливостей його вираження. Дослідженням питань концепту «КОХАННЯ» та гендерними особливостями мовлення займаються такі дослідники як О. Л. Каменська, А. Вежбицька, В. Карасик, В. Морозова, А. Кириліна.

Мета статті – проаналізувати особливості мовного вираження концепту «КОХАННЯ». Для проведення аналізу було обрано роман Джоджо Мойєс «До зустрічі з тобою».

Діалогічне мовлення є одним з найбільш вдалих видів спілкування, на основі якого можна проводити аналіз гендерних особливостей мовлення. У дослідженні Д. Таннен були запропоновані наступні характеристики жіночого і чоловічого мовленнєвого спілкування:

1. Ведення розмови – чоловіки і жінки по-різному бачать мету спілкування. Розмова для чоловіків служить засобом для обміну інформацією. Для жінок розмова – це взаємодія зі співрозмовником. Жінки схильні звертати увагу на деталі, оскільки вважають це проявом інтересу. Чоловіків це ж навпаки може дратувати.

2. Статусні позиції – чоловікам властиво маніпулювати статусом, на початку бесіди вони встановлюють свою позицію (частіше домінуючу) і прагнуть її зберегти. Жінкам характерні розмови в близькому колі або серед людей, які мають відповідний соціальний статус.

3. Сфера спілкування – жінки віддають перевагу особистій бесіді ніж виступу на публіці, чоловіки навпаки.

4. Теми обговорення – жінки віддають перевагу бесіді особистого характеру, вони більше схильні до пліток і обговорення особистого життя або зовнішнього вигляду. Найбільш часті теми для обговорення у чоловіків: футбол, політика, положення на біржі. Ведення особистої бесіди нехарактерно для чоловіків.

5. Стиль слухання чоловіків і жінок – чоловіки сфокусовані на отриманні інформації, для жінок важливіше налагодити контакт зі співрозмовником [3 с. 31–33].

Дослідивши особливості жіночої та чоловічої мовленнєвої діяльності варто зазначити низку відмінностей. У жіночому письмовому мовленні:

- характерним є безліч вступних слів, модальних конструкцій та обставин, що мають на меті вираження невпевненості;

- схильність до використання кліше та так званої «книжкової лексики»;
- вживання оціночних висловлювань (слів і словосполучень), уникнення називання особи чи імені;
- значна образність мови при розповіді про почуття, використання прислівників та прикметників, що емоційно забарвлює мовлення;
- часто трапляються конструкції у вигляді «прислівник + прислівник» та прості і складносурядні речення, синтаксичні звороти, що містять у собі з подвійне запереченням, також текст є більш емоційно забарвленим і більше використовується пунктуаційних знаків.

Особливості чоловічого мовлення:

- повторюване використання вступних слів, а саме констатації фактів;
- вживання одноманітних лексичних прийомів, коли говориться про вираження емоцій та використання найменшої емоційної індексації;
- низька ступінь використання пунктуації при емоційному напруженню мови [1, с. 56–57].

Відомо, що мовлення, прийняття та логіка чоловіка та жінки відрізняється за своєю природою. Жінки схильні виражати свої думки більш емоційно, використовуючи більшу кількість епітетів, а чоловікам притаманна стриманість, коли говорити про вираження почуттів та емоцій. Однак, це досить суб'єктивна річ і найкраще прослідувати відмінності вираження концепту «кохання» можна лише на конкретних прикладах, а не на загальних фактах та стереотипних судженнях.

Засоби вираження концепту «кохання» жіночими персонажами

«I could have stayed there all night, above the rest of the world, the warmth of Will's hand in mine, feeling the worst of myself slowly begin to ebb away» [4].

«Я могла б залишатися там усю ніч, покоїтись над усім світом, чуючи тепло Віллової руки у своїй, відчуваючи, як усе погане відступає» [1].

У даному прикладі чітко простежується вербалізація концепту «кохання» у використанні тропу гіпербола *«could have stayed there all night»*, *«the worst of myself slowly begin to ebb away»*, що показує, як персонаж виокремлює свого коханого серед інших та надає йому перебільшених якостей. Також вербалізовано периферійну зону концепту ніжність у фразі *«the warmth of Will's hand in mine»* використанням метонімії.

«Will's eyes met mine. Blue, unfathomable. A small cloud of butterflies landed in my stomach» [4].

«Очі Вілла зустрілися з моїми. Бездонно сині. Хмарка метеликів знялася у моєму животі» [1].

Знову для вираження персонажем захоплення красою очей автор використала епітети *«Blue, unfathomable»*. Крім того, вжито кліше про метеликів у животі *«A small cloud of butterflies landed in my stomach»*, яке, як відомо, позначає стан закоханості не лише в англійській мові, зокрема в українській мові.

«I closed my eyes and wrapped my arms around his neck, letting my cheek rest against his, breathing in the citrus smell of his aftershave. I could feel him humming along with the music» [4].

«Я заплющила очі та обвила руками його шию, притулившись щогою до його щоки, вдихаючи цитрусовий запах Віллового лосьйону після гоління. Чути було, як він мугикав під музику» [1].

Ми вважаємо, що у наведеному прикладі описано кохання-ніжність, адже, автор описала тактильний контакт, притаманний закоханим людям досить детально для того, щоб описати враження персонажа Луїза від моменту.

«*I could have looked at his face all night. The way his eyes wrinkled at the corners. That place where his neck met his shoulder*» [4].

«Я могла б дивитися на його обличчя всю ніч. На його зморшки в кутках очей. На місце, де шия переходить у плечі» [1].

У цьому прикладі автор використала гіперболу «*all night*» для вираження Луїзою захоплення зовнішністю Вілла, а також, щоб ще яскравіше виразити вже згадане захоплення, автор подала детальний опис.

Засоби вираження концепту кохання чоловічими персонажами

«*Sometimes, Clark, you are pretty much the only thing that makes me want to get up in the morning*» [4].

«Деколи, Кларк, ти єдина змушуєш мене хотіти вставати вранці» [1].

У даному прикладі персонаж Вілл звертається до Луїзи «*Clark*», а це звернення вже стало однією з ознак образу Вілла. Крім того, автор використовує гіперболу «*the only thing that makes me want to get up in the morning*», аби показати важливість і особливий статус Луїзи.

«*I watched Will's eyes follow her all the way to the back door. I would have offered you seven-to-four just on the basis of that look alone*» [4].

«Я спостерігав, як Вілл проводжав її поглядом, поки вона не вийшла. Я б запропонував сім до чотирьох тільки на підставі того погляду» [1].

Для характеристики концепту «кохання» у цьому прикладі використано кліше «*eyes follow her all the way*», а також автор вжила індивідуально-образну авторську метафору «*I would have offered you seven-to-four*», що означає впевненість персонажа Натана і закоханості Вілла.

«*And he hadn't seen the way Will looked at her*» [4].

«А він не бачив, як Вілл на неї дивиться» [1].

У цьому прикладі можна прослідкувати розвиток думки з попереднього прикладу про те, що погляд Вілла видає його почуття у фразі «*the way Will looked at her*».

«*Dear Della. She could tell what I was thinking, even when I didn't know myself*» [4].

«Люба Делла. Вона знала, про що я думав, навіть коли я цього не знав» [1].

У цьому прикладі персонаж Стівен називає свою кохану прикметником «*Dear*», що свідчить про небайдужість до неї. Варто зазначити, що автор описує периферійну зону концепту, а саме – розуміння, використовуючи гіперболу «*She could tell what I was thinking, even when I didn't know myself*».

«*I know that he will do pretty much anything to make you happy*» [4].

«Я знаю, що він буде робити що завгодно, щоб зробити тебе щасливою» [1].

Автор використовує гіперболу, аби підкреслити думки персонажа Натана стосовно почуття кохання Вілла до Луїзи «*do pretty much anything to make you happy*».

Отже, жінкам та чоловікам властиве використання двох протилежно різних стилів мовлення. Чоловіче мовлення прямолінійне, жорстке, у певній мірі грубе, у жінок же воно у деяких випадках наївне, м'яке та спокійне. Велику роль у процесі мовної комунікації мають гендерні особливості, які найчастіше є провідним критерієм комунікативної поведінки та зумовлюють стереотипні сприймання про комунікативні ролі чоловіка й жінки у процесі мовленнєвої комунікації. Для вираження концепту «кохання» у образах різних персонажів Джорджо Мойєс використовує велику кількість стилістичних засобів. Зокрема, використано велику кількість гіпербол та метафор. Автор творила чіткі та яскраві мовні образи, з притаманними їм лексичними та стилістичними особливостями. Наприклад Патрик у переважній більшості разів звертається до Луїзи, використовуючи лексему «*babe*», а Вілл завжди звертається до

неї «Clark». Мовленню персонажа Луїзи притаманне використання образних детальних описів та епітетів. Чоловічим персонажам притаманне використання фраз та лексем кліше, вони більше зосереджені на результаті, в той час як жіночі персонажі – на процесі. Крім вище згаданих стилістичних засобів вираження концепту «кохання» зустрічається використання порівняння та оксиморону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мойєс, Джорджо. До зустрічі з тобою: роман / Джорджо Мойєс ; [пер. з англ. Н. Хаєцької]. – Харків: Клуб сімейн. дозвілля, 2017. – 379 с.
2. Кирилина А. В. Развитие гендерных исследований в лингвистике [Текст] / А. В. Кирилина // Филологические науки. – 1998. – № 2. – С. 51–58.
3. Abbyu Lingvo: Англо–український словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvo.ua/uk/Translate/en-uk/> (AL).
4. Moyes J. Me Before You [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.manybooks4u.net/book2/Me_Before_You/.
5. OED, Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.oed.com.
6. Tannen D. Du kannst mich einfach nicht verstehen. Warum Maenner undFraue aneinander vorbeireden / D. Tannen. – Hamburg, 1991. – 164 p.
7. The Free Dictionary: Тлумачний словник англійської мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.thefreedictionary.com/>.

Гнида Марія

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гарасим Т. О.

СЛОВЕСНІ ПОЕТИЧНІ ОБРАЗИ У ТВОРАХ ЗБІРКИ Р. ФРОСТА «MOUNTAIN INTERVAL»

У статті подано визначення словесного поетичного образу (СПО). Висвітлено погляди лінгвістів щодо класифікації СПО. Наведено приклади використання архетипних, стереотипних, ідіотипних та кенотипних СПО у творах збірки Р. Фроста «Mountain Interval».

Ключові слова: словесний поетичний образ (СПО), архетип, ідіотип, кенотип, образ.

Образність як домінантна властивість художнього твору, поетичного зокрема, завжди була у фокусі уваги досліджень науковців різних шкіл і лінгвістичних парадигм. Появі художнього образу передують формування образу як форми мислення, оскільки людина може уявити один предмет за допомогою іншого, а також їй властива здатність співвідносити явища навколишньої дійсності один з одним [2, с. 8].

Словесний поетичний образ (СПО) – це специфічна форма відображення дійсності через конкретно-чуттєву даність предмета відображення [3, с. 97]. СПО характеризується сукупністю таких індивідуальних ознак, як форма, величина, колір, спосіб дії, які активуються у свідомості людини. Емоційність СПО дає можливість відрізнити його від повсякденних форм уявлення дійсності [1, с. 51].

Словесний поетичний образ поєднує в собі такі три іпостасі: передконцептуальну, концептуальну та вербальну. Дж. Лакофф та М. Джонсон вважають, що мартцею, підгрутям словесного поетичного образу є саме передконцептуальна сторона [4, с. 10–13].